

10. Голосенін І. О. Публічне розкриття інформації про реструктуризацію кредитів українськими банками / І. О. Голосенін // Інноваційна економіка: всеукраїнський науково-виробничий журнал. – № 1 (39). – 2013. – С. 230–235.
11. Голосенін І. Шляхи реструктуризації валютних кредитів у країнах з перехідною економікою [Електронний ресурс] / І. Голосенін // Наукова бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – 2011. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua
12. Манжос С. Б. Вплив рівня доларизації економіки України на стан валютного ринку / С. Б. Манжос, М. С. Носенко // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – № 2 (24). – С. 100–105.
13. Мелих О. Ю. Сучасні тенденції доларизації економіки України та шляхи її подолання [Електронний ресурс] / О. Ю. Мелих // Інноваційна економіка : всеукраїнський науково-виробничий журнал. – № 9 (35). – 2012. – С. 42–49.
14. Новіков В. Практика роботи з проблемними активами банків: світовий досвід і реалії України / В. Новіков, В. Крилова, М. Ніконова // Вісник Національного банку України. – № 4. – 2013. – С. 15–21.
15. Сирота В. Управління проблемними кредитами як основа антикризових заходів банку / В. Сирота // Вісник Національного банку України. – № 11. – 2012. – С. 51–55.
16. Fitch: украинские банки стали более устойчивыми, но по-прежнему подвержены рискам [Електронний ресурс]. – 24.10.2012. – Режим доступу : <http://fitchratings.ru>
17. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua

Манеров Г.Н., Дрёмова Е.В.

УДК 336.71.1

ПРОБЛЕМЫ КРЕДИТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА

***Аннотация.** В статье рассмотрены проблемы кредитной деятельности коммерческих банков в условиях финансово-экономического кризиса. Исследовано состояние системы банковского кредитования за последние годы. Предложены способы преодоления финансовой нестабильности в будущем.*

***Ключевые слова:** финансовый кризис, кредитная деятельность, рефинансирование, антикризисные меры, банки.*

***Анотація.** У статті розглянуті проблеми кредитної діяльності комерційних банків в умовах фінансово-економічної кризи. Досліджено стан системи банківського кредитування за останні роки. Запропоновані заходи подолання та недопущення фінансової нестабільності у майбутньому.*

***Ключові слова:** фінансова криза, кредитна діяльність, рефінансування, антикризові заходи, банки.*

***Summary.** In the article the problems of credit activity of commercial banks in the conditions of financial and economic crisis are considered. The condition of system of bank crediting within recent years is investigated. The ways of overcoming financial instability in the future are suggested. The analysis of recent research and publications shows that the issue of commercial banks crediting in times of financial instability is paid enough attention in the scientific literature. The system of bank loans is analyzed in the works of both theorists and practitioners of the financial system of Ukraine.*

***Key words:** financial crisis, credit activity, refinancing, crisis measures, banks.*

Актуальність теми. Фінансово-економічна криза, що спостерігалася протягом останніх років мала суттєвий вплив на розвиток світової економіки. Складна ситуація в Україні обумовлена була ще й політичною нестабільністю, що призвело до втрати довіри, особливо у банківській сфері.

Ситуація, яка на сьогодні склалась в економічному розвитку країни свідчить про необхідність вирішення комплексу взаємопов'язаних проблем, і насамперед впровадження нових підходів до розвитку банківської системи, особливо в умовах світових інтеграційних процесів.

Світова економіка характеризується сьогодні стрімкою глобалізацією - країни з більш розвинутою економікою інвестуються свої капітали в країни менш розвинені за допомогою таких інструментів, як кредитування та інвестування.

Тому вироблення дієвих заходів щодо усунення фінансової кризи в сфері інвестування та, особливо, кредитування має важливе стратегічне значення для розвитку країни в цілому. Кредитна діяльність банку є одним із основоположних критеріїв, який відрізняє його від небанківських установ. У світовій практиці саме з кредитуванням пов'язана значна частина прибутку банку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що питанню кредитної діяльності комерційних банків у період фінансової нестабільності у науковій літературі приділено достатньо уваги. Система банківських кредитів аналізується в роботах як теоретиків, так і практиків фінансової системи України: О. Барановського, Г. Карчевої, І. Кравченко, Г. Багратян [1; 2; 3; 4].

В дослідженнях науковців вивчено сучасний стан світового ринку банківських послуг, досліджено фактори, які спричинили кризу фінансово - економічного сектору, запропоновано гнучку систему регулювання діяльності комерційних банків.

Але, не зважаючи на вагомі дослідження в області кредитної діяльності комерційних банків, подальше дослідження проблем сектору банківського кредитування та визначення шляхів їх подолання не втрачає своєї актуальності та стратегічного значення для розвитку банківської системи країни.

Загальною метою дослідження є аналіз проблем кредитної діяльності банків у період фінансово-економічної кризи та визначення напрямків її подолання.

Виклад основного матеріалу. Криза 2007 – 2008 років була однією з вагомих в історії. На ліквідацію її наслідків було витрачено чимало коштів та зусиль. Проте, фінансова нестабільність вагомо вплинула на розвиток банківського кредитування. Проаналізуємо динаміку цього сектору економіки у період 2007- 2012 роки (рис. 1).

Отже, обсяг кредитів, наданих банками України за 2008 рік зріс на 307,12 млрд. грн. або на 72% і, навпаки, знизився за 2009 рік на 10,72 млрд. грн. або на 1,5%, спостерігаємо зростання кредитів за 2010 рік на 9,5 млрд. грн. або на 1,3% та за 2011 рік – на 6,9 млрд. грн. або на 9,4%. Обсяг кредитів, наданих банками України за 2012 рік виріс на 13,3 млрд. грн. або на 1,65% [5]. Аналіз вищенаведених показників свідчить про уповільнення процесу кредитування банками в період фінансової кризи та відновлення (прискорення) у посткризовий період, проте існування значних зовнішніх ризиків та невизначеність щодо розвитку ситуації на світових ринках, обумовили недостатньо високі темпи такого відновлення.

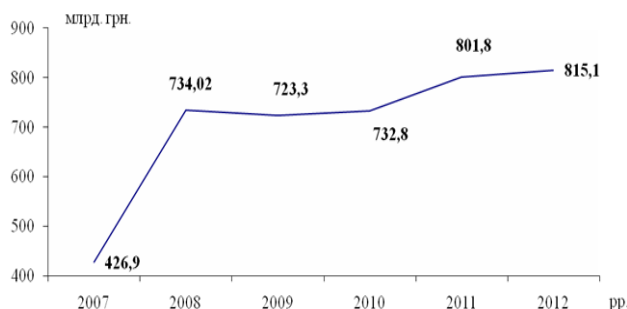

Рис. 1. Динаміка банківського кредитування у 2007- 2012 рр.

Однією з причин виникнення кризи в Україні, є залучення банками зовнішніх запозичень в іноземній валюті з метою подальшого кредитування в Україні. Постійна недостатність ресурсної бази українських банків спричинила їх фінансову залежність від міжнародних ринків капіталів через накопичення боргів. Кредити в іноземній валюті здебільшого надавалися на тривалий строк – 5-7 років для авто й 20-30 років для нерухомості, причому, закордонні кредити банки залучали на незначний термін – 3-5 років за розрахунком подальшого перекредитування. І як результат – більшість банків мали та мають від’ємні розриви короткострокової ліквідності і суттєву залежність від припливів нових вкладів клієнтів.

Серед основних проблем кредитної діяльності, з якими зіткнулися вітчизняні банки у період фінансової нестабільності, можна назвати: фінансово-економічні (відсутність системи гарантування або страхування повернення коштів; недоцільні або необґрунтовані економічні перетворення в країні; не прозорі антикризові заходи, надлишок відділень банків, недостатній обсяг кредитних портфелів, збільшення питомої ваги проблемних кредитів); соціальні (відсутність довіри до банків з боку населення; низький рівень фінансової грамотності українців); політичні (відсутність підтримки кредитних ринків з боку держави; політична нестабільність).

Окремо необхідно виділити основні ризики, пов’язані з реалізацією розвитку кредитної діяльності комерційних банків у період кризи: це, по - перше, коливання курсу вітчизняної валюти, по – друге, неповернення коштів за кредитами, по – третє, розрив у фінансуванні банківських операцій, в – четвертих, дисбаланс ліквідності.

Усі країни, які були охоплені кризою, розробляють комплекс заходів, спрямованих на її подолання та недопущення виникнення в майбутньому. На наш погляд, з урахуванням особливостей української економіки, такими заходами могли бути: вдосконалення ринків міжбанківських кредитів, розвиток інституту державних гарантій, зниження НБУ ставки рефінансування (рис. 2).

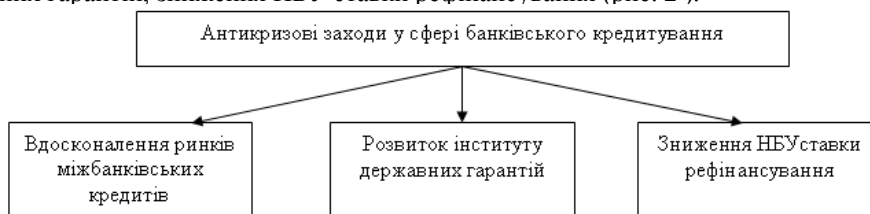

Рис. 2. Антикризові заходи у сфері банківського кредитування

Вважаємо, що система рефінансування в Україні потребує вдосконалення, а саме необхідно проводити кредитування банків лише під їх реальні активи з урахуванням ризиків і нормативних обмежень.

Інститут державних гарантів – це найефективніший захід подолання недовіри до банківського кредитування з боку населення, що в свою чергу, стимулює розвиток економіки країни та відновлення виробництва.

У період економічної нестабільності саме скорочення ставки рефінансування дозволить зберегти ринок кредитування. Так, наприклад, у країнах Європи, процентні ставки за кредитами, навіть в умовах кризи, тримаються на рівні 6-9 % річних.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати проведеного дослідження, надають можливість сформулювати наступні висновки:

По-перше, основними проблемами банківського кредитування під час кризи є фінансово-економічні, соціальні та політичні.

По-друге, серед основних ризиків, що пов'язані з реалізацією кредитної діяльності вітчизняних банків, можна виділити коливання курсу гривні відносно до іноземних валют, високий рівень неповернення кредитів, розриви у фінансування банківських операцій та дисбаланс ліквідності.

По-третє, основними заходами, що сприятимуть недопущенню виникнення фінансової нестабільності в майбутньому, можна назвати удосконалення системи міжбанківських кредитів, розвиток інституту державних гарантій та зниження національним банком ставки рефінансування.

В умовах реалій української економіки розвиток сектору кредитування є необхідною підставою розвитку регіонів та країни в цілому. Запропоновані в дослідженні заходи дозволять підвищити ефективність банківської системи та визначити основні напрямки стимулювання кредитної діяльності банків.

Вважаємо, що запропоновані заходи сприятимуть відновлюванню основних функцій банківських установ, їх розвитку та формуванню ефективної банківської системи країни.

Джерела та література:

1. Барановський О. Банківська система та проблеми стратегічного розвитку / О. Барановський // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 4. – С. 18-23.
2. Багратян Г. Світова криза та Україна: проблеми й нові підходи до фінансового регулювання / Г. Багратян // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 33-41.
3. Карчева Г. Особливості функціонування банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи / Г. Карчева // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 11. – С. 10-16.
4. Кравченко І. Банківська система та проблеми стратегічного розвитку / І. Кравченко, Г. Багратян, Є. Мазіна // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 1. – С. 7-10.
5. Бюлетень Національного банку України [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>

Матушкин М.А.

УДК 338.24

ИЗМЕНЕНИЕ ХАРАКТЕРА КОНКУРЕНТНОЙ БОРЬБЫ В ЭКОНОМИКЕ ЗА ПРОШЕДШИЕ СТО ЛЕТ

***Аннотация.** В статье выявляются изменения в характере конкуренции в последние десятилетия и предлагаются рекомендации по организации сотрудничества предприятия с поставщиками и организациями, доводящими продукцию предприятия до конечных потребителей, для повышения конкурентоспособности всех участников процесса создания и доведения ценности до потребителей.*

***Ключевые слова:** Конкуренция, рынок покупателя, логистическая концепция, управление цепями поставок*

***Анотация.** У статті виявляються зміни в характері конкуренції в останні десятиліття і пропонуються рекомендації з організації співпраці підприємства з постачальниками і організаціями, доводять продукцію підприємства до кінцевих споживачів, для підвищення конкурентоспроможності всіх учасників процесу створення і доведення цінності до споживачів.*

***Ключові слова:** конкуренція, ринок покупця, логістична концепція, управління ланцюгами поставок*

***Summary.** The article identifies the changes in the nature of competition over the last decades, and provides the recommendations how to organize cooperation of companies with suppliers and other business organizations that distribute company's products to the end users to improve the competitiveness of all participants of the process of creating and bringing goods to consumers.*

***Key words:** competition, buyer's market, logistics concept, supply chain management.*

Постановка проблемы. Экономика начала XXI века качественно отличается от экономики XX века. Если в начале прошлого века развитие экономики шло по пути расширения объемов производства продукции, то в настоящее время ведущую роль в развитии экономики играет сектор услуг. На смену определяющим уровень экономического развития отдельных отраслей и стран национальным компаниям в XXI веке приходят диверсифицированные корпорации, операционная деятельность которых охватывает разные континенты, развитые и развивающиеся страны. Качественно изменилась экономическая инфраструктура.

В этой связи представляет интерес выявление движущей силы, обусловившей гигантские темпы и кардинальные изменения в экономике, произошедшие за последние сто лет. Таким двигателем грандиозного экономического роста выступает конкуренция.

Анализ последних исследований и публикаций. В последние десятилетия XX в. проблеме повышения конкурентоспособности, анализу конкурентной среды, выявлению конкурентных преимуществ стран и компаний посвящены публикации М. Портера [4]. Концепция достижения конкурентных преимуществ на основе «ключевых компетенций» сформулирована Г. Хамелом и К.К. Прахаладом [5]. У. Чан Ким и Р. Моборн предложили теорию «инновации ценностей», в основе которой создание новых стандартов ценностей, позволяющих обойти конкурентов. Фундаментальное изменение бизнес-процессов